

په پښتو ژبه

- ۱ -

(دهرگا - دانيل - ديوار - دهنګ - درو)

نه وانه ي به مهرګي پوره «چيمه» يان زاني زور کم بوون ، نيتړ سولې محيدين نرګي ګورستانيشي ګوته نه ستو . خو هر چه ندهش له پوره چيمه وچه نه خسته وه ، وه ي ده ګيرنه وه ګوايه له ګرانپه ګه دا ګورو کچيکي له ژنه نه رهنپه ګي ه پوره ، نه وسا دواي سه فربه لک ، له مانګيګدا به دروينه ي ناوله ګه وتوون . سولې محيدين ده سپو نه بوو ، جاران بنپشت و درزي و بخوړو سنجاق و قوتووي به تالي د مفروشت نه و پوزم له ياده ګه بويه کم جار چاووم به - ګه ص - ګه وت له خوارموي ګه صه ګه تخته په ګي شهش پالوو داندرابوو ، چه وري و ګه رما سووري ګر دبوو ، له بهر خومه وه و وتم : نپستا تخته په چه ند به له زه ته نه ګر بيمزيت ... روزګاره ... ناي چيمه ن ګيان ...»

هه تاګو نه م چه ندانه ، ګوته خولپاي دهر وپيشي و خه رقه پوشي ، نه م ګورانهش واي ليګر ګه له نيش سارد بيته وه وتوندو تيزپه ګي په ره بسيني ، هه تا پوزيک سولې شهش هوت په لک ګولاله سووره ي خسته سر مه چه ګه ګوتراو ګه ي و توند به ستاي ، بو روځي دوايي ، چيګاي ګوتراو ګان وه نه وه ي پوني هه لقرچاوي به سارا پڙا بپت : پپسته ګي دامالدرابوو «خو نه ګر خاله ره شيدي به ربه نه بوايه ليم ده بووه برينيکي تيراوي ، سولې هر چه ندهش ګوتاني له لا نه نګي و په شم بوو به لام نه موسټيله زيوه نقيم سه وزه ګي په نچه توتوت ي به خه لات و خوشنوو دي شپخه ګي ده زاني ، سولې تووګه سهر ي هون هون له ژير ميزره ګه يدا ده شارد هوه ، نه زيبچيکي ناوله زه پيتوون هه ميشه به مليپه وه ته ګه ته ګي بوو ، سه ره پاي نه وهش دهنګي يا ګه ريم و چه ي چه ي پيش بيست هه نګاوي ده ګوت ، ګه ده ګه پشته سووچي ديواره روخواه ګه

دهرګليک دهر ده ګه وي ګه پيشووتر به سه وزيکي کل بويه ګراوه . ګه س نه بوو له و ګوزمه ردا سولې محيدين نه نسيټ . له و سه وزه ګه ته نيا چه ند په له يک : ليرمو له وي نه بي ، نه ګينا دهر ګه ګه ژمنګاوي خوي دهنواند . سولې محيدين ګه له دهر ګه سه وزه ګه وه ده هاته نه م ديو مندالان خويان ي مه لاس ددها نه يدا وه ګه برينسکه ، نژوين به ګه سو ګريمان بدات يان په کيکيلن بګري و مار ګوځي بګت . نه م بيوله ي به رازانه خو خه ريکن به رد له به رسيله و هه نلره نه به ګه ګه مالي خه مه شين ده ګرن ! چه رامزادمن ... زولين ، نلنيلن دده دمن و ...»

دهر ګه هه ميشه وازه بوو ، دووريز بزماري ګوپک داري ژهنګن ، هه رچه ندهش له چه ند لاره ، بزماره ګان نه مابوون و له چيګا ياندا ، ګوني ګه وره مابووه ، ګونه کانپيش به توپه سوور پر ګرابوونه وه ، نه مه ګشت نه وه يان ده سه لماند ګه پيشووتر دهر ګاي ژورده وه بوو بپت . سولې محيدين ګوتته بنه په ګي ريش توپزي ماش و برنج بوو ، به لام تيک و ليک ي ژيان به شي برنجه ګي دوو هه نده ي ماشه ګه ليګر دبوو ، سولې سه لته په ګي ناوره پهنګي له بان ګه و ميل ميله ژهنګ پهنګه ګه ي له بهر ده ګر د .

ديوار يکي خشتي سوور دياره نه ميش باران ګاري خوي پيګر دبوو ، به پهنګيک له زور لاره ګه ل بوو ، بيچګه له وه ي ګه ته لپه ګه کاي ناو خسته ګان وه ګه درزي پيشوازيان له ناوله بي مندالان و شاني هامشو ګه ران ده ګر د ، سه ره پاي نه وهش له شه قاويک به ولاره ي دهر ګه ګه ، ديواره ګه زګيکي نه وتوي دابوو ګه مایه ي مه ترسي بوو له و ګولانه نامه موارو ته نګه دا .

بسمیلا یه کی ده کردو سه رنجی کونه زه رده واله کانی ددها نه بادا منداله ورتکه وروژاند بوونی دهرامزادانه جون جون سه لکه بزوتک ده ناخننه کونه کان و شه پوئی زه رده واله هاتوچو کران هه راسان ده کن .. زولن ..

له لایه کی ده بووه گه پو لاقرتی و به زم ، له لایه کی تریش ده بووه گوچهر گوچهریک کورم ده ویست خوی بی پاس بگریت . یه کیک له مندالانه یه خه ی باپیری گرت :

- بابه گه وره ... راسته نه گهر چل نویزی به یلانی له مزگه وتی دانیال پیغه مبهری قه لا بکهیت ، خدری زینده ده بیینی ؟!

بابه پیره هه ر هه نده ی ووت :

- نیستا بنوو ... درمنگه ..

- ۲ -

(خوا - خاسه - خدر زینده - خانوو - خه بیام)

هه ر شتیك سه یی ده نواند : ناسمان .. هه وره کان .. کراسه جاوه ده لبه که ی سوئی محیدین . ناسمان و کولان و شه قامه کان : بی ورته بوون . خره که بی ورته بوو ، نه میاوه ی پشیله یه ک ، نه سه گوهریک ، چریکه ی مه لیک .

نه و به ربه یانه سوئی محیدین ، چله مین جای بوو که جاشکه وشه که ی له پا هه لکیشا وریکای دانیال پیغه مبهری گرته بهر . گوچه که نانیکی بو پشیله ده سته مۆکه ی دانا . ده م به ویرده وه گه یشته کوشکه که ی قازی ، باویشکیکی دایه وه له ویوهش شور بووه ناو خری خاسه وه . نه مجا به شینه یی له ناوه پویه کی دا که پیشتر هه ر خوی چه ند به رده بازیکی بو دانا بوو . له و په روهش ، ناوپی له هیل شه مه نده فهره که دایه وه ، مناره لاره که ی بهر ته کیه ، ناشه خاپوره که ی کوشکی ، خانه قای سه ید نه حمه د ، نیمامه که ی قه د قه لا ، مزگه وتی مه لا بامیه ، وه کو گشت به ربه یانیک ، به ده م ریگاوه ، به سه ریانی کرده وه . په ریبه وه بو لای سینه مای خه بیام حاجی خورشیدی هه لواچی نه م سینه مایه ی بنیات نا ، هه رگه س نه حله تیان بوو ده نارد ، قازیش که کوشکه که ی کرد خه لکی به شیتیان زانی ، که چی ... ، لای سینه ماکه پاکوی ماندو بوونه که ی دایه وه . که وته ری کرین ، هه تا خوی له سه ر پلیکانه کانی قه لا دیت .

به رزه ی لیبرابوو . دهستی برد بو به رماله که ی سه ر شانی ، هه ناسه یه کی هاته وه بهر ، سوئی وه ک نه یینی که پالی پیوه بنی ، نه نو قرچی سه رما ، نه باچی ساتمه وه هه لدیران و نه مه ترسی ی شیلان و شتی تر ، هیچیان هاوسه نگی نه وه ناوه ستان که نه مرو به دیداری که سیک شادو خوشنوو ده بییت . نویزه که ی دابه ست . ویستی به هه موو تواناو وزه ماسولکه و شاده ماره کانی کوتایی به و نه زمونه ی بیینی ، بویه له فاتحادا زود دواکوت : چه ند جاریک وه ک نایه ته کانی له بیر چووبی : پاشه و پاش بووه وه . ووشه کانی ده گه ست ، خوله خونوشتانه وه و کرنووش برده کانی شادا ، دهسته له رزو که کانی به نه ژنویا ده گرت نه بادا به لایه کدا برمی یان شه ی تانی نه گریس هه له یه کی نه وتوی بی بکات که سه رجه می دینداریه که ی فت بکات . سلوویکی نیجگار سوژاوی به لای راستا نارد . هه روه ها سلوویکی تریش بو لای شانی چه پ . نه مجا به کزیبه وه هه ر دوو له بی جووت کردو پوی خوی بی سربیه وه . دواپی چاره به کله کانی کرده وه به ناو مزگه وت که دا سووپی دان ، چونگه له ناخه وه ده ویست به دیداری خدر زینده شاد بیت و گرکانی هه ناوی دامرکی و بگاته پایه یه کی عیشق و سوتان . هیچی نه دیت ، ته نانه ت نه زایه له یه کی بیست و نه تره یه کی راگوزار ، بویه به دلسار دیبه که وه ، دهستی بلند کرده وه ، ته زویه که به له شیا هات و رایته کاند ... زمانی له گو چوو ... خوین زایبه چاوو پوی . نه یزانی له چ حالیکه ایه و له ناگاو به کول گریا ، فرمیسی تیکل به ریشه توپه که ی بوو ، توژیک فراموشی هاته وه زمانی دوزیبه وه . هاواری کرد :

- خدر زینده .. هه ی نه ستیره ی سیوهیل ، که ی نلوچه وانی سه وزو نورانیت زاخوی دیده کافم دمدات ؟ خو سویم کرد ، که ی دهسته نه رمو شله کانت ماچ ده کم .. فلواتم نه وه بوو که دوور بم له نه وس و ئاره زوی لهش ، به در بم له چیژو ههستی شه ی تان . دوور بم له ئیش ، له تینوو یه تی ، له برسیتی . ده مو یست بکه ییت به به شیک له خوت . له م گو مراییه په لم بگریت و بجم به پارچه یه که له سروشت ، به فلو ، به با ، بجم به درخت ، به مهل ، ته نانه ت بجم به فنو کیک ، به هه ناسه یه که ، به گه لایه که ، به په ریک نه ی

تاکه . تاکه

احمد محمد اسماعيل له تورکيېه وه وهرگېراوه

دهم ولووتېه وه دووباره که وته قسه کړدن «که ده زانی نه خوشی
تف رومه که ... نازانی تم جوړه نه خوشييه سارييه» .
لاوه که دهستی به کوکه کوک کرده وه ، به دم کوکینه وه
به لغه ميگ که وته نيوان هردو ليوې . به لغه مه که خالی سوېری
تيدابوو . شروشيغال له به ريکی نهنده نووسپاڼې : پيشه وه ی
ريزه که دا وه ستابوو ، دهستی وه کيرو هلکنی کردبووه نيوان
شيشی په نجره . بچکوله که وه له سهریه که و به دهنگيکی ناساز
دهيگوت «بليتيکی دهرجه چوار بو جاگارتا .... بو جاگارتا
دهرجه چوار . بليت فروشه که چاوی لی زه ق کرده وه :
«دگر نیازی چاوه ری کردنت نييه لیره مه مينه» .
کابرای نهنده نووسپاڼې هر وه که له گل نه ويان نه بووبی
وهرامی «دایه وه» نیو ساعات ريکه چاوه ری ده که م و هنيشتا
به ریت نه خستوم ، که چی نیشی نه و پياووت چی به چی کرد !!
مه بهستی کار به دهستیکی «ستاسیونه که» بوو که له پشت بليت
دوشه که وه وه ستابوو .

هریمی «سوکابومی» به هریمیکی سازگار فینگ
ناویانگی دهرکردوه که چی نه و ریوارانه ی بولیت کړین له بهر
په نجره میه کی بهووکدا ریزیان گرتبوو ، له کهرمانا وخت بوو
بجوړینه وه . ناره قه ی لا ملو بن هه نگلو پشتيان وه
به له په کی توخ به که لوبه له کانیا نه وه دیار بوو . ریزه که تا چاو
برکات کشابوو . به رپی و نه م به رو نه و به ری خه لکه ریزبووه که
له بهر میش رهش دهمپروانی ، له وه دهمپروانه مانیکی رهشت به و
ناوهدا هه لپشتی . لویکی وشکه وه بووی له رولاوازی ناو
ریزه که به ردهوام ده کوکی . نه وه ی له پشتييه وه راوه ستابوو
لیی برسی «بو ده کوکی ؟ .. خو نیره خو لو تو زی نیيه !» .
لاوه که به وه لامدانه وه که یا دیار بوو نه م جوړه
بره مسپارانه ی بی خوش نیيه : «له ژورریکی پاک و ته میزشم
دانین من تم کوکه یه م هر هیه ... له «پایه وه وه» هاتوم بو
«جاگارتا» دهرپوم ..
کابرا که برسیاره که ی لیکرد ، ده سه سرینکی گرت به

دواييش که هيمن ده بووه وه ، هر به خوی ده گوت :
نای چند به له زه ته نه و ته خته چه وړه .
خه لکی شار هه رگيز نه وه شیان له بیر ناچيته وه که هه مان
پوژ شه سته بارانیکي وا پوی کرد ، کردیان به میژووی له دایک
بوونی منله کانیا ن ، هر وه ها هه وړه تریشقه که ری
ده بیساندو ته نانه ت بروسکه په کی به سامیش دار زه یتوونیکي
«گاورباخی» ی کرده کوته ره په کی زوخال ، بو شه وه که شي :
مانگ وه که دهمه داسولکه له جهرگی ناسمان چه قی بوو .

شوبلتي / ۱۹۸۲ که رکوک

حذر زینده له کوئی ؟

کری نه وین و عیشق زماني به ست . گشت ختوره کانی
دلي خنکاو هه ستي به هه لچونیک کرد له ناو میشکیا وه کو نه وه ی
شتیکي بلوورین له ناخیدا وردو خاش بیت یان وه کو نه وه ی
میخسکه په کی تیدا بکوئن ، بویه نه عره ته په کی کردو نیتر
په پیه سهری .
خه لکی شار نیستاش نه و روژه یان له پیش چاوه که سونی
محیدین لا لغاوه ی که لی ده کردو پاپه تی و سهر قوتی و
قه له ندرانه ، کولان و جاده کانی ده ته نی و ده شیراند :
- که ی .. که ی . هو حذری سیوهیل ، که ی .. که ی .